

Ο Μύθος της Ψυχής στον πλατωνικό Φαίδρο

Χαρίκλεια Γρηγορίου

Καθηγήτρια Φιλολόγος Γυμνάσιο Τεγέας – Δ.Δ.Ε. Αρκαδίας

chgrigoriou@sch.g

Περίληψη

Ο Φαίδρος είναι ένα από τα έργα του Πλάτωνα στην ώριμη ηλικία του και πιθανολογείται ότι γράφτηκε πριν από το 370 π.Χ. Το πρώτο μέρος του έργου συνδέεται με το Συμπόσιο, ενώ το δεύτερο μέρος του θυμίζει στους αναγνώστες τον Γοργία. Στον Φαίδρο παρουσιάζονται, φανερά και ουσιαστικά, δύο από τα βασικά στοιχεία της διαλεκτικής του Πλάτωνα, η διαίρεσις και η συναγωγή. Το έργο αναλύεται και κινείται σε δύο βασικά μέρη. Το πρώτο περιέχει τρεις λόγους, που έχουν σαν κύριο και βασικό θέμα τους την πραγμάτευση του έρωτα. Ο Φαίδρος απευθύνεται, καταρχάς, στον Λυσία και, στη συνέχεια, πάνω στο θέμα τοποθετείται και ο Σωκράτης, ακολουθώντας στον λόγο του το ίδιο πνεύμα και περιγράφοντας τον έρωτα σαν μια τρέλα που δεν μπορεί γιατρευτεί¹⁶. Η σταδιακή, διαλεκτική κριτική του Σωκράτη σχετικά με την άποψη του Λυσία και το είδος του λόγου του, υπαγορεύει τη συνέχεια του διαλόγου και προσδιορίζει το φιλοσοφικό στίγμα του¹⁷. Στον τρίτο λόγο, όμως, που ακολουθεί, υπάρχει η παλινωδία, γιατί ο Σωκράτης τώρα, που και ο ίδιος είναι ένας άνθρωπος που τον έχει πλημμυρίσει ο έρωτας, μπορεί να τον εξυμνήσει μόνο σαν θεϊκή τρέλα, καθώς συνδέεται στενά με τον μαντικό, καθαρτικό και ποιητικό ενθουσιασμό. Σε αυτό το σημείο, ο Πλάτωνας έχει πλάσει την εικόνα με το άρμα των ψυχών, με τα δύο φτερωτά άλογα, τα οποία τα εξουσιάζει το «καλύτερο μέρος» της ψυχής και το οποίο οδηγεί στο Αιώνιο, όταν είναι αρκετά ισχυρό, ώστε να κυριαρχήσει στο ακάθαρτο μέρος της ψυχής¹⁸. Εξάλλου, ο νοητός κόσμος των ιδεών είναι το αγαπημένο θέμα του Πλάτωνα και αποτελεί το απαύγασμα της φιλοσοφικής του σκέψης. Η έννοια του έρωτα, λοιπόν, κατέχει σημαντική θέση στον διάλογο και, συγκεκριμένα, το κατά πόσο ο έρωτας αποτελεί κάτι καλό ή κακό, κατά πόσο είναι ωφέλιμος ή καταστροφικός. Ο Σωκράτης με τον δικό του ιδιαίτερο διαλεκτικό τρόπο πραγματεύεται το συγκεκριμένο ζήτημα, αφού, πρώτα, παρουσιάσει έναν σαφή ορισμό σε σχέση με το τι θεωρεί ότι είναι ο έρωτας και συμφωνήσει μαζί του ο Φαίδρος. Μετά την ανάλυση των λόγων αυτών, χωρίς, ωστόσο, να στηρίξει καμία από τις δύο απόψεις, αφήνει τον ακροατή να αποφασίσει, χρησιμοποιώντας τα δικά του κριτήρια. Τέλος, ο Σωκράτης προσεύχεται στον θεό Πάνα και στους άλλους θεούς, ενώ ο Φαίδρος του ζητάει να προσευχηθεί εκ μέρους του και να πει όσα είπε για τον εαυτό του, δεδομένου ότι τα ζητήματα μεταξύ των φίλων είναι τα ίδια¹⁹.

Λέξεις-κλειδιά: Πλατωνική Διαλεκτική, Έρωτας, ψυχή, Διαλεκτική Κριτική Σωκράτη, Φαίδρος.

1. Εισαγωγή

1.1. Η έννοια της ψυχής

Μέσα από το διάλογο του Φαίδρου γίνονται αντιληπτά όλα τα στάδια που περνάει η ψυχή, με όπλο της τον έρωτα, για να κατακτήσει το φιλοσοφικό τρόπο σκέψης. Η ψυχή παρουσιάζεται ως ένα ζεύγος από φτερωτά άλογα και έναν ηνίοχο, ο οποίος αντικατοπτρίζει το λογιστικό μέρος της ψυχής, ενώ από την άλλη μεριά τα άλογα αντιστοιχούν στο θυμοειδές και στο επιθυμητικό μέρος της ψυχής. Τα φτερά των αλόγων δείχνουν ότι η ψυχή δεν βρίσκεται στη γη αλλά στον κόσμο των Ιδεών. Από τη στιγμή που μπήκε μέσα στο θνητό

¹⁶ Lesky, 2001, σ. 737.

¹⁷ Δόικος, 2001, Πλάτων Φαίδρος, Ζήτρος, Θεσσαλονίκη, σ. 11

¹⁸ Lesky, 2001, σ. 737.

¹⁹ Δόικος, 2001, σ. 11.

σώμα, τα όσα γνώριζε καλύφθηκαν από τη λήθη και τώρα είναι σε θέση να βλέπει μόνο τις σκιές των πραγμάτων και όχι την ουσία τους. Η πάλη που συντελείται ανάμεσα στα μέρη της ψυχής είναι άρρηκτα δεμένη με τη «*διαβαθμισμένη δυνατότητα να ελέγχεται η αισθησιακή έλξη από τη μανία για το ιδεατό κάλλος και παρακολουθείται σε όλα τα επίπεδα έκφρασης του προσωπικού έρωτα-από το πόθο της μη ενσώματης ψυχής για τη θέαση του ωραίου, ως την ερωτική σχέση στον αισθητό κόσμο*»²⁰.

Η ψυχή στο *Φαίδρο* αποτελεί μια έννοια ταυτόσημη με την έννοια της ύπαρξης, καθώς δεδομένης της αυτοκίνησής της, αποτελεί την αρχή κάθε άλλης κίνησης. Αποτελεί μια σύνθετη ολότητα, η οποία συνίσταται σε τρία μέρη, δηλαδή στο λογιστικό, το θυμοειδές και το επιθυμητικό. Η ισορροπία της ψυχής εξαρτάται άμεσα από την ισορροπία των μερών της και κυρίως από την υπόταξη των δύο κατώτερων μερών στο νου. Η εσωτερική πάλη της ψυχής μάλιστα περιγράφεται χαρακτηριστικά στο ίδιο το έργο και συγκεκριμένα στη μυθική παλινωδία του ηνίοχου, ο οποίος προσπαθεί να χαλιναγωγήσει τα δύο άλογα. (253e-254e). Ο ηνίοχος λοιπόν, αποτελεί το λογιστικό μέρος της ψυχής, ενώ τα δύο άλογα, το θυμοειδές και το επιθυμητικό. Ήδη από το προοίμιο βέβαια, η αναφορά του Τύφωνα, προιδεάζει τον αναγνώστη για την πολυπλοκότητα της ψυχής.²¹

Μια από τις βασικές ιδιότητες της ψυχής στον πλατωνικό *Φαίδρο* αποτελεί η κίνησή της, η οποία προέρχεται από την ίδια την ψυχή και διαρκεί για πάντα και έτσι βάση αυτής ερμηνεύεται το σύμπαν και η κίνησή του. Το γεγονός αυτό προσδίδει στην ψυχή την αθανασία: «*τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον*»[245c]. Αντιθέτως, οτιδήποτε κινεί κάτι άλλο, ή κινείται από κάτι άλλο, έχει τέλος και στην κίνηση και στη ζωή του: «*τὸ δ' ἄλλο κινουῦν καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, παῦλαν ἔχον κινήσεως, παῦλαν ἔχει ζωῆς*»[245c]. Δεδομένου λοιπόν ότι η ψυχή αποτελεί την κινούσα αρχή των πάντων, φανερώνει ότι είναι αγέννητη, δε γεννιέται ποτέ και δεν μπορεί να αναχθεί σε τίποτα άλλο. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «*ἀρχὴ δὲ ἀγέννητον. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γινόμενον γίνεσθαι, αὐτὴν δὲ μηδ' ἐξ ἑνός*» [245d]. Σε αντίθετη περίπτωση θα επερχόταν η αποκαθήλωσή της ως αρχή: «*εἰ γὰρ ἔκ του ἀρχῆς γίγνοιτο, οὐκ ἂν ἔτι ἀρχὴ γίγνοιτο*»[245d]. Συνακολούθως, η ψυχή είναι και άφθαρτη: «*ἐπειδὴ δὲ ἀγέννητόν ἐστιν, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι*» [245d].²²

Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς ότι πρόκειται για την αρχή της ζωής του κόσμου και του γίνεσθαι των πάντων, καθώς κινεί τα σώματα όπως και τον εαυτό της τον ίδιο: «*εἰ δ' ἔστιν τοῦτο οὕτως ἔχον, μὴ ἄλλο τι εἶναι τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινουῦν ἢ ψυχὴν, ἐξ ἀνάγκης ἀγέννητόν τε καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη*» [245e-246a].²³

Κατόπιν της αναφοράς στην κίνηση και την αθανασία της, ο Πλάτων προβαίνει στη μυθική απεικόνισή της, χρησιμοποιώντας τα σύμβολα της ορφικής μυστηριακής σοφίας, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει την ψυχή να αποχωρίζεται από το σώμα και να απελευθερώνεται από αυτό. Με αυτόν τον τρόπο αποκτά την εσωτερική της ενότητα και στρέφεται στην κατανόηση των ιδεών.

2. Ο μύθος της ψυχής στον πλατωνικό *Φαίδρο*

²⁰ Δόικος, 2001, σσ. 11-12.

²¹ Θεοδωρακόπουλος, 2000, *Πλάτωνος Φαίδρος*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, σ. 76.

²² Θεοδωρακόπουλος, 2000, 245c-245d.

²³ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 245e-246a.

Ο Πλάτων στο διάλογο *Φαίδρος* προκειμένου να ορίσει την ψυχή προβαίνει στην παράθεση ενός μύθου, μέσω του οποίου την ταυτίζει με ένα φτερωτό άρμα. Σύμφωνα με αυτόν, το άρμα παριστάνει ένα ενιαίο όλο, ενώ τα άλογα με τον ηνίοχο αναπαριστούν την τριπλή διάσταση της ψυχής.²⁴ Πιο αναλυτικά, στον πλατωνικό *Φαίδρο*, η ψυχή παριστάνεται ως ένα άρμα, το οποίο σέρνουν δυο φτερωτά άλογα και οδηγείται από έναν ηνίοχο: «*ταύτη οὖν λέγωμεν εοικέτω δὴ συμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνιόχου*»[246a]. Με αυτόν τον τρόπο, ο Πλάτωνας επιχειρεί να εκδηλώσει την σύμφυτη ενότητα της ψυχής, καθώς και τη φυγόκεντρη τάση της. Αποδίδεται η ολότητα της ύπαρξής της, το νοητικό της κέντρο και οι συνυφασμένες με αυτήν βουλητικές και επιθυμητικές δυνάμεις, οι οποίες το αντιμάχονται. Ο ηνίοχος αποτελεί το λογιστικό μέρος της ψυχής, ενώ τα δύο άλογα αναπαριστούν την τιμή και την επιθυμία, δηλαδή το θυμοειδές και το επιθυμητικό μέρος της ψυχής αντίστοιχα.²⁵

Πιο αναλυτικά, τα φτερά της ψυχής την κατατάσσουν στον κόσμο των νοητών, με αποτέλεσμα να γνωρίζει τις ιδέες και να διοικεί όλο τον κόσμο. Συγκεκριμένα γνωρίζει την ιδέα της δικαιοσύνης και την πραγματική γνώση, δηλαδή την επιστήμη. Φαίνεται λοιπόν, ότι αντικείμενο της ψυχής ήταν τα θεία πράγματα και η ουσία των αληθινών πραγμάτων. Ωστόσο η αδυναμία που επέδειξε να συνεχίσει να βρίσκεται κοντά στο θεό, την έκανε να βαρύνει, να γεμίσει από λήθη και από κακία και να χάσει εν τέλει τα φτερά της. Έτσι έπεσε στο γήινο περιβάλλον και ενώθηκε με το ανθρώπινο σώμα. Σταδιακά λοιπόν δημιουργήθηκε ο άνθρωπος, ο οποίος απετέλεσε τη συνένωση της ψυχής με το σώμα.

Όταν η ψυχή ενσωματώθηκε στο σώμα, ξέχασε τη γνώση των ιδεών και οδηγήθηκε στη λήθη και στην πλάνη, καθώς μάλιστα μπορούσε να γνωρίζει πλέον μόνο τις σκιές των πραγμάτων και όχι την ουσία τους. Η γνώση αποτελεί την ανάμνηση των ιδεών, καθώς οι ιδέες αποτελούν τις αλήθειες των πραγμάτων. Πρόκειται μάλιστα για το σύνολο της αλήθειας των πραγμάτων και την οντολογική και γνωσιολογική αιτία των αισθητών πραγμάτων, δηλαδή την πραγματική γνώση των αισθητών πραγμάτων. Έτσι λοιπόν, η ιδέα συνδέεται με την έννοια της ψυχής, η οποία προσπαθεί να φτάσει στη θέαση της ιδέας.

Ο Πλάτων αναφέρεται τόσο στη θεϊκή όσο και στην ανθρώπινη ψυχή. Η θεϊκή ψυχή μοιάζει σε ορισμένα σημεία με την ανθρώπινη, δεδομένου ότι έχει επιθυμία, θυμοειδές και νου, ενώ διαφέρει από τα ανθρώπινη, καθώς είναι καθαρή, κινείται με το νόμο της αρμονίας και οδεύει προς την ιδέα. Παράλληλα, στη θεϊκή ψυχή δεν ανιχνεύονται φιλονικίες ανάμεσα στα μέρη της. Η αναπαράσταση της ψυχής των θεών διαφέρει από αυτή των ανθρώπων, καθώς οι ίπποι και οι ηνίοχοί τους είναι αγαθοί, ενώ στα υπόλοιπα άρματα είναι ανάμεικτοι. Έτσι, στην ανθρώπινη ψυχή ο ηνίοχος διευθύνει ένα αγαθό και ένα άγριο άλογο, με αποτέλεσμα η διαδικασία να καθίσταται επίπονη. Συγκεκριμένα, τα άλογα της ανθρώπινης ψυχής είναι μεικτής γενιάς και έτσι από τα δύο, το πρώτο αναπαρίσταται με λευκό χρώμα και είναι ωραίο και καλό, επιθυμεί τις τιμές με διάθεση σωφροσύνης, η οποία προωθείται και από τα λόγια του ίδιου του αναβάτη, ενώ το δεύτερο άλογο είναι μαύρο, σκληροτράχηλο, άγριο, αυθάδες, αλαζονικό και χρειάζεται χαλιναγωγήση από μέρους του ηνίοχου με τα μαστιγώματα. Έτσι λοιπόν, το μαύρο άλογο καθώς προέρχεται από κακή γενιά τραβάει το δρόμο του και επιθυμεί να διασπάσει την αρμονία και την ενότητα της ανθρώπινης ψυχής, ενώ ο ηνίοχος της ίδιας ψυχής κυβερνάει δύο άλογα, σε αντίθεση με τον ηνίοχο της θεϊκής

²⁴ Ράμφος, 2003, *Μεταφυσική του Κάλλους*, Αρμός, Αθήνα, σ. 65.

²⁵ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 246a.

ψυχής που κυβερνά περισσότερα: «θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ἡνίοχοι πάντες αὐτοὶ τε ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, τὸ δὲ τῶν ἄλλων μέμικται. καὶ πρῶτον μὲν ἡμῶν ὁ ἄρχων συνωρίδος ἡνιοχεῖ, εἶτα τῶν ἵππων ὁ μὲν αὐτῷ καλὸς τε καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐκ τοιούτων, ὁ δ' ἐξ ἐναντίων τε καὶ ἐναντίος· χαλεπὴ δὴ καὶ δύσκολος ἐξ ἀνάγκης ἢ περὶ ἡμᾶς ἡνιόχης» [246a-b].²⁶

Στα πλαίσια της διαφοροποίησης των ψυχῶν ανάμεσα σε θνητούς και αθάνατους, ο Πλάτων επιχειρεί να αναφερθεί στη διαφοροποίηση ανάμεσα στο θνητό και το αθάνατο ζῶον, δηλαδή στο αθάνατο ἐμψυχο ον από το θνητό ἐμψυχο ον, αναφέροντας ότι «πῆ δὴ οὖν θνητόν τε καὶ ἀθάνατον ζῶον ἐκλήθη πειρατέον εἰπεῖν»[246b]. Λίγο παρακάτω δίνεται η απάντηση ότι: «Ψυχὴ πᾶσα παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου»[246b]. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η άποψη ότι η ψυχὴ οὐσα τέλεια και φτερωτὴ εἶναι σε θέση να κυριεύσει ολόκληρο τον κόσμο, καθώς κινεῖται σε μεγάλα ὕψη. Στα ἀψυχα μέρη εμφυσά ζωή και τα κοσμεί, καθώς από μόνα τους δεν ἔχουν ούτε τάξη, ούτε ζωή, ούτε κάλλος. Διατρέχει λοιπόν ολόκληρο το γίνεσθαι και λαμβάνει αρκετές μορφές. Οι παρακάτω στίχοι εἶναι χαρακτηριστικοί: «πάντα δὲ οὐρανὸν περιπολεῖ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλοις εἶδεσι γιγνομένη» [246b], «τελέα μὲν οὖν οὐσα καὶ ἐπτερωμένη μετεωροπορεῖ τε καὶ πάντα τὸν κόσμον διοικεῖ» [246b-246c].²⁷

Ὡστόσο γίνεται αναφορά και στην ψυχὴ, η οποία χάνοντας τα φτερά της γυροφέρνει συνεχῶς και σταδιακά ἐπέρχεται η πτώση της, ὡσπου τελικὰ πιάνεται από ένα στερεὸ σῶμα, εγκαθίσταται σε αυτό και αποκτά μια περισσότερο γήινη διάσταση. Το δε σῶμα από την ἄλλη, κινούμενο με την ψυχὴ που εἶναι εγκλωβισμένη μέσα του, ἔχει την εντύπωση ότι κινεῖται από μόνο του: «ἢ δὲ πτερορρηήσασα φέρεται ἕως ἂν στερεοῦ τινος ἀντιλάβηται, οὗ κατοικισθεῖσα, σῶμα γήϊνον λαβοῦσα, αὐτὸ αὐτὸ δοκοῦν κινεῖν διὰ τὴν ἐκείνης δύναμιν» [246c]. Ἀποτέλεσμα αὐτοῦ εἶναι τελικὰ η ἐνότητα του σώματος και της ψυχῆς στο θνητό ζῶον, η σύμφυση δηλαδή των δυνάμεών της: «ζῶον τὸ σύμπαν ἐκλήθη, ψυχὴ καὶ σῶμα παγέν, θνητόν τ' ἔσχεν ἐπωνυμίαν»[246c], γεγονός που αποτελεί ἀκόμη μια διαφοροποίηση με το αθάνατο ον.²⁸

Η διαφορά λοιπόν του θνητοῦ με το αθάνατο ζῶον, ως προς αὐτή τη διάσταση, ἐγκτεται στο γεγονός ότι στο αθάνατο, δηλαδή στο θεϊκό ον, η ψυχὴ και το σῶμα εἶναι αιωνίως συνδεδεμένα, χωρίς να προηγείται η πτώση της ψυχῆς και κατόπιν η ενσωμάτωσή της στο σῶμα. Ὡστόσο, ο προσδιορισμὸς του αθάνατου δεν μπορεί να οριστεῖ με ορθολογιστικά κριτήρια: «ἀθάνατον δὲ οὐδ' ἐξ ἐνός λόγου λελογισμένου, ἀλλὰ πλάττομεν οὔτε ἰδόντες οὔτε ἰκανῶς νοήσαντες θεόν, ἀθάνατόν τι ζῶον, ἔχον μὲν ψυχὴν, ἔχον δὲ σῶμα, τὸν αἰεὶ δὲ χρόνον ταῦτα συμπεφυκότα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ, ὅπη τῷ θεῷ φίλον, ταῦτη ἔχέτω τε καὶ λεγέσθω» [246c-246d]²⁹

Επιπλέον, ἀξίζει να σημειωθεῖ ότι οι ψυχές με φτερά ἔχουν θεϊκά στοιχεία, ἀλλὰ δεν περιορίζονται μόνο στους θεούς, καθώς μπορεί να εἶναι και ἀνθρώπινες, μέχρι τουλάχιστον το σημείο που θα κατέλθουν και θα ενωθούν με το σῶμα και ονομάζονται δαίμονες,

²⁶ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 246a-b.

²⁷ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 246b -246c.

²⁸ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 246c.

²⁹ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 246c-246d.

«δαιμόνων»[246e]. Οπότε ως αθάνατα ζώα, ως σύμφυτα ψυχής και σώματος, θα ήταν περιοριστικό να οριστούν μόνο οι θεοί.

Ο Πλάτων δεν παραλείπει να αναφερθεί και στους λόγους κατά τους οποίους η ψυχή χάνει τα φτερά της, με αποτέλεσμα την αλλοίωση της αρχικής της μορφής: «τὴν δὲ αἰτίαν τῆς τῶν πτερῶν ἀποβολῆς, δι' ἣν ψυχῆς ἀπορρεῖ, λάβωμεν»[246d]. Πιο αναλυτικά, πρόκειται για τη δύναμη των φτερών να ανεβάζουν το πνεύμα εκεί που κατοικεί το γένος των θεών: «πέφυκεν ἡ πτεροῦ δύναμις τὸ ἐμβριθῆς ἄγειν ἄνω μετεωρίζουσα ἢ τὸ τῶν θεῶν γένος οἰκεῖ»[246d]. Η άνοδος της ψυχής, η αύξηση των φτερών της και η ενδυνάμωσή της εξαρτάται άμεσα από την ύπαρξη της ομορφιάς, της αγαθότητας και της σοφίας «κεκοινώνηκε δέ πη μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ θεοῦ [ψυχῆ], τὸ δὲ θεῖον καλόν, σοφόν, ἀγαθόν, καὶ πᾶν ὅτι τοιοῦτον» [246d-246e], ενώ από την άλλη η ασχήμια και η αισχροτήτητα την φθείρουν και την καταστρέφουν: «τούτοις δὴ τρέφεται τε καὶ αὔξεται μάλιστά γε τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα, αἰσχροῦ δὲ καὶ κακῶ καὶ τοῖς ἐναντίοις φθίνει τε καὶ διόλλυται» [246e].³⁰

Σε αυτό το πλαίσιο φαίνεται ότι το περιβάλλον των θεών εμπεριέχει όλες εκείνες τις ιδιότητες που ανατρέφουν την ψυχή με τελικό αποτέλεσμα την «ομοίωσιν τῷ θεῷ». Γι αυτό το λόγο μάλιστα ο Πλάτωνας προβαίνει στην αναλυτική περιγραφή των ουρανίων δρωμένων δηλαδή των οίκων των θεών, των έργων τους, των γευμάτων και της αρμονίας που περιβάλλει όλα τα προαναφερθέντα, με αποτέλεσμα την κορύφωση των περασμάτων τους στην πλάτη του ουράνιου θόλου. Πρόκειται για την κρισιμότερη κίνηση της ψυχικής εσωτερικότητας, η οποία μάλιστα καθορίζει και το βαθμό διατήρησης ή πλήξης των ψυχών να ίπτανται. Με αυτόν τον τρόπο μάλιστα καθορίζεται και η ισορροπία μεταξύ των μερών της κάθε ψυχής, η ικανότητά της να αντισταθμίζει τα κακά στοιχεία της και η ενσωμάτωσή της με το σώμα. Ωστόσο, η πλήρης ισορροπία επιτυγχάνεται κατά βάση από τις θεϊκές ψυχές, οι οποίες ακολουθούν την περιφερική κίνηση και δύνανται εν τέλει να ατενίσουν τις ιδεατές ουσίες, επικοινωνώντας έτσι με το χώρο του όντως όντος.³¹

Η πορεία των ψυχών περιγράφεται στον πλατωνικό μύθο ως εξής: ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς, ἐλαύνων πτηνὸν ἄρμα, πρῶτος πορεύεται, διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος· τῷ δ' ἔπεται στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων»[246e-247a] δηλαδή ο Δίας ελαύνει πρώτος και από πίσω του ελαύνουν οι υπόλοιποι θεοί και οι δαίμονες³², δηλαδή οι ανθρώπινες ψυχές, καθεμία εκ των οποίων ακολουθεί το θεό που συμφωνεί με το χαρακτήρα της. Οι ιδέες βρίσκονται πιο ψηλά και από τους ίδιους τους θεούς και αυτοί με τα άρματα τραβούν προς εκεί που εδράζουν.

Ακίνητη στον οίκο των θεών βρίσκεται η Εστία, η οποία συμβολίζει το ήρεμο και ακίνητο κέντρο της πορείας των ψυχών και αποτελεί την πρώτη αρχή: «μένει γὰρ Ἐστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη»[247a]. Ακολουθεί η περιγραφή της πορείας των αθάνατων και θνητών όντων και ψυχών: «τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι ἐν τῷ τῶν δώδεκα ἀριθμῶ τεταγμένοι θεοὶ ἄρχοντες ἡγοῦνται κατὰ τάξιν ἦν ἕκαστος ἐτάχθη. πολλὰ μὲν οὖν καὶ μακάριαι θέαι τε καὶ διέξοδοι ἐντὸς οὐρανοῦ» [247a]. Η τοποθέτηση της χορείας γίνεται εντός του ουρανού όπως φαίνεται από τους παραπάνω στίχους, όπου τοποθετούνται οι θεοί. Από την άλλη, στον υπερουράνιο τόπο τοποθετούνται σύμφωνα με τον Πλάτωνα οι ιδέες, οι οποίες συμβολίζουν το αιώνιο νόημα,

³⁰ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 246e.

³¹ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 246e.

³² Jowett, 1892, *Phaedrus by Plato*, Clarendon Press, Oxford.

το οποίο για να το αντιληφθεί, μέσω της θέωσης η ανθρώπινη ψυχή, πρέπει να απαλλαχθεί από κάθε έννοια υλικότητας και σωματικότητας.³³

Η πορεία των θεϊκών ψυχών γίνεται με άνεση, με τα ευγενή τους άλογα και φτάνει μέχρι την άκρη της αψίδας του ουρανού, όπου απολαμβάνουν την ομορφιά των ιδεών, διαθέτοντας οντολογική πληρότητα: «*ὅταν δὲ δὴ πρὸς δαΐτα καὶ ἐπὶ θοίνην ἴωσιν, ἄκραν ἐπὶ τὴν ὑπουράνιον ἀψίδα πορεύονται πρὸς ἄναντες, ἧ δὴ τὰ μὲν θεῶν ὀχήματα ἰσορρόπως εὐήνια ὄντα ῥαδίως πορεύεται*»[247a-247b]. Ἐτσι σε αυτό το σημείο, οι αθάνατες ψυχές των θεών μπορούν να θεαθούν και ό,τι υπάρχει πέρα από τον ουρανό, δηλαδή τις ιδέες και τα αιώνια οράματα «*αὶ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλούμεναι, ἡνίκ' ἂν πρὸς ἄκρῳ γένωνται, ἔξω πορευθεῖσαι ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ, νώτῳ, στάσας δὲ αὐτὰς περιάγει ἡ περιφορά, αὶ δὲ θεωροῦσι τὰ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ*» [247b-247c].³⁴

Πρόκειται για την αντιπαράθεση με τα ἄρματα των ανθρώπινων ψυχών, τα οποία δεν χαρακτηρίζονται από αρμονία και ισορροπία, όπως αυτά των θεών, αλλά από δυσκολία και κόπο, καθώς το ἄλογό τους είναι κακότροπο και ρέπει προς τη γη. Χαρακτηριστική είναι η λέξη «*μόγις*»[247b], που χρησιμοποιεί ο Πλάτων και αναπαριστά τον κόπο και το μόχθο των ανθρώπινων ψυχών: «*βρίθει γὰρ ὁ τῆς κάκης ἵππος μετέχων, ἐπὶ τὴν γῆν ῥέπων τε καὶ βαρύνων ᾧ μὴ καλῶς ἦν τεθραμμένος τῶν ἡνίοχων ἔνθα δὴ πόνος τε καὶ ἀγών ἔσχατος ψυχῆ πρόκειται*»[247b]. Ο αγώνας των ανθρώπινων ψυχών να θεαθούν, δηλαδή να έρθουν στον τόπο των ιδεών, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως υπερουράνιος, υμνείται από τον Πλάτωνα, προφανώς επειδή κανένας ποιητής μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν τον ὕμνησε όπως πρέπει: «*τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῆδε ποιητῆς οὔτε ποτὲ ὕμνήσει κατ' ἀξίαν*»[247c].

Με την περιγραφή της ψυχής και τον παραλληλισμό της με ένα ἄρμα, ο Πλάτων βρίσκει την ευκαιρία να αναφερθεί στην ἀμορφη και ἀνέγγιχτη, την πραγματική ουσία, η οποία αποτελεί τον φορέα της αλήθειας και μπορεί να γίνει αντιληπτή από τον κυβερνήτη της ψυχής, δηλαδή το νου: «*ἡ γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀναφῆς οὐσία ὄντως οὔσα, ψυχῆς κυβερνήτη μόνῳ θεατῆ νῶ, περὶ ἣν τὸ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης γένος, τοῦτον ἔχει τὸν τόπον*» [247c-247d].

Σκοπός της περιφοράς αυτής αποτελεί η θέαση των ιδεών της δικαιοσύνης, της σωφροσύνης και της αλήθειας, ενώ όταν η ψυχή, αντικρύσει ξανά τον ὄν, το αγαπά, το θεωρεῖ αληθινά, τρέφεται και ευφραίνεται από αυτό³⁵. Τότε είναι πλέον σε θέση να ξαναβυθιστεί στο μέσα μέρος του ουρανού και να επιστρέψει στη συνέχεια στον οίκο της: «*ἰδοῦσα διὰ χρόνου τὸ ὄν ἀγαπᾷ τε καὶ θεωροῦσα ἀληθῆ τρέφεται καὶ εὐπαθεῖ, ἕως ἂν κύκλῳ ἢ περιφορά εἰς ταῦτόν περιενέγκῃ ἐν δὲ τῇ περιόδῳ καθορᾷ μὲν αὐτὴν δικαιοσύνην, καθορᾷ δὲ σωφροσύνην, καθορᾷ δὲ ἐπιστήμην.... τὴν ἐν τῷ ὅ ἐστιν ὄν ὄντως ἐπιστήμην οὔσαν· καὶ τᾶλλα ὡσαύτως τὰ ὄντα ὄντως θεασαμένη καὶ ἐστιαθεῖσα, δῦσα πάλιν εἰς τὸ εἶσω τοῦ οὐρανοῦ, οἴκαδε ἦλθεν*»[247d-247e]. Στη συνέχεια, ο ηνίοχος-νους αυτοσυγκεντρώνεται και ποτίζει τα ἄλογα με «*νέκταρ και ἀμβροσία*», διαποτίζοντας δηλαδή το θυμοειδές και το επιθυμητικό, με τους χυμούς, με τα μακάρια θεάματα των ιδεών, «*ἐλθούσης δὲ αὐτῆς ὁ*

³³ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 247a.

³⁴ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 247b-247c.

³⁵ Jowett, 1892.

ήνίοχος πρὸς τὴν φάτιν τούς ἵππους στήσας παρέβαλεν ἀμβροσίαν τε καὶ ἐπ' αὐτῇ νέκταρ ἐπότισεν»[247e].³⁶

Μετά την περιγραφή των θεϊκών ψυχών «καὶ οὗτος μὲν θεῶν βίος» [248a], ο Πλάτων αναφέρεται διεξοδικά στις ψυχές των ανθρώπων. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι όποια ανθρώπινη ψυχή ακολουθεί τα χνάρια του θεού της, τότε ο ηνίοχός της είναι σε θέση να υψώσει το κεφάλι του προς τον εξωτερικό τόπο του ουρανού και να προχωρήσει σε μια περιφορά μαζί με το θεό, χωρίς ωστόσο να μειωθεί η επίπονη ηνιόχησή του: «αὶ δὲ ἄλλαι ψυχαί, ἢ μὲν ἄριστα θεῶ ἐπομένη καὶ εἰκασμένη ὑπερῆρεν εἰς τὸν ἔξω τόπον τὴν τοῦ ἡνίοχου κεφαλὴν, καὶ συμπεριηνέχθη τὴν περιφορὰν, θορυβουμένη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ μόγις καθορώσα τὰ ὄντα» [248a]. Ωστόσο, θεωρούνται σπάνιες οι ψυχές που καταφέρνουν κάτι τέτοιο και, επομένως, χρειάζεται μεγάλος μόχθος για να μπορέσει η ανθρώπινη ψυχή να θεαθεί τον υπερουράνιο τόπο.

Πρόκειται, λοιπόν, για έναν αγώνα των ψυχών να ανέβουν ψηλά, για μια ανάβαση επίπονη και δύσκολη, η οποία δεν επιτυγχάνεται από όλες τις ψυχές: «ἢ δὲ τοτὲ μὲν ἦρεν, τοτὲ δ' ἔδου, βιαζομένων δὲ τῶν ἵππων τὰ μὲν εἶδεν, τὰ δ' οὐ»[248a]. «αὶ δὲ δὴ ἄλλαι γλιχόμεναι μὲν ἅπασαι τοῦ ἄνω ἔπονται, ἀδυνατοῦσαι δέ», με αποτέλεσμα να υπάρχει συνωστισμός κάτω από το θόλο του ουρανού και ανταγωνισμός για να περάσει η μια την άλλη «ὑποβρύχια συμπεριφέρονται, πατοῦσαι ἀλλήλας καὶ ἐπιβάλλουσαι, ἑτέρα πρὸ τῆς ἑτέρας πειρωμένη γενέσθαι» [248a-248b]. Αποτέλεσμα αυτών είναι πολλές φορές οι ψυχές να γίνονται ανάπηρες και να χάνουν τα φτερά τους: «θόρυβος οὖν καὶ ἄμιλλα καὶ ἰδρῶς ἔσχατος γίνεταί, οὗ δὴ κακία ἡνιόχων πολλὰ μὲν χωλεύονται, πολλὰ δὲ πολλὰ πτερὰ θραύονται»[248a-248b].³⁷

Ο καθοδηγητής στη διαδικασία αυτή είναι ο ίδιος ο Δίας, έπονται οι θεοί και οι δαίμονες και από πίσω υπάρχουν οι ψυχές, καθεμιά εκ των οποίων ακολουθεί το δικό της θεό. Παράλληλα, είναι καθοριστικός ο ρόλος του ηνιόχου που καθοδηγεί, καθώς η αδυναμία του να κρατήσει καλά το άρμα μπορεί συχνά να κάνει τη ψυχή να σπάσει τα φτερά της: «τοῦ ἵππου τῆς κάκης μετέχων, ἐπὶ τὴν γῆν ρέπων τε καὶ βαρύνων». Έτσι λοιπόν, οι ψυχές που έχουν δύστροπα άλογα ή κακό ηνιόχο δεν καταφέρνουν τελικά να θεαθούν τις ιδέες και έτσι ξαναγυρνούν στον οίκο τους, χωρίς να αποκτήσουν τις καθαρές παραστάσεις των όντων και έχοντας μια αβέβαιη αίσθηση αυτών: «πᾶσαι δὲ πολὺν ἔχουσαι πόνον ἀτελεῖς τῆς τοῦ ὄντος θέας ἀπέρχονται, καὶ ἀπελθοῦσαι τροφῇ δοξαστῆ χρῶνται»[248b].³⁸

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τον πλατωνικό Φαίδρο, η κάθε ψυχή επιθυμεί την ανάβαση και τη θέαση του ιδεατού κόσμου, καθώς ορέγεται την αλήθεια, η οποία τρέφει το νου: «οὗ δ' ἔνεχ' ἢ πολλὴ σπουδὴ τὸ ἀληθείας ἰδεῖν πεδίον οὗ ἔστιν, ἢ τε δὴ προσήκουσα ψυχῆς τῷ ἀρίστῳ νομῇ ἐκ τοῦ ἐκεῖ λειμῶνος τυγχάνει οὔσα, ἢ τε τοῦ πτεροῦ φύσις, ᾧ ψυχή κουφίζεται, τούτῳ τρέφεται» [248b-248c]. Έτσι λοιπόν σε όλη αυτή την κίνηση χαρακτηριστική είναι η θέση του νου, ο οποίος αποτελεί το φτέρωμα της ψυχής και επιθυμεί να γευτεί την αλήθεια, καθώς τρέφεται από αυτήν και στη συνέχεια τροφοδοτεί την ψυχή. Παράλληλα κινείται από τον εσώτατο έρωτα της ψυχής και έτσι ο νους και ο έρωτας φαίνεται ότι έχουν κοινή μεταφυσική μεταβολή.

³⁶ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 247c-e.

³⁷ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 248a-248b.

³⁸ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 248b.

Ο μύθος της Αδράστειας, που παρεμβάλλεται στον μύθο της ψυχής, συμβολίζει τη γενική τάξη του κόσμου και, κυρίως, της σχέσης της ψυχής με το χρονικό και το άχρονο, όσο και τη δύναμη του αναπόφευκτου, του αναπόδραστου³⁹. Ο νόμος της Αδράστειας, λοιπόν, αναφέρεται στο αναπόδραστο σε σχέση με τον τελικό προορισμό των ψυχών. Συγκεκριμένα, η ψυχή η οποία θα μπορέσει να συμπορευτεί το θεό και, έτσι, θα μπορέσει να θεωρήσει τα αληθινά, μένει απείραχτη και ελεύθερη στο πέρασμα των χρόνων: «*θεσμός τε Άδραστείας ὄδε ἦτις ἂν ψυχὴ θεῶ συνοπαδὸς γενομένη κατίδη τι τῶν ἀληθῶν, μέχρι τε τῆς ἐτέρας περιόδου εἶναι ἀπήμονα, κἂν αἰεὶ τοῦτο δύνηται ποιεῖν, αἰεὶ ἀβλαβῆ εἶναι*»[248c]. Με αυτόν τον τρόπο, μάλιστα, καθορίζεται και η ποιοτική ενσωμάτωση των ψυχών στη γη. Συγκεκριμένα, αναφέρεται πως όποια ψυχή δεν μπόρεσε να δει τα αιώνια θαύματα, τότε χάνει τα φτερά της και ενσωματώνεται σε άνθρωπο κατά την πρώτη της γέννηση: «*ὅταν δὲ ἀδυνατήσασα ἐπισπέσθαι μὴ ἴδῃ, καί τινη συντυχία χρησαμένη λήθης τε καὶ κακίας πλησθεῖσα βαρυνθῆ, βαρυνθεῖσα δὲ πτερορρυήση τε καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέση, τότε νόμος ταύτην μὴ φυτεῦσαι εἰς μηδεμίαν θήρειον φύσιν ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει*»[248c -248d].⁴⁰

Έτσι, λοιπόν, οι ψυχές αναλόγως με την εσωτερική τους σύγκρουση ενσωματώνονται σε διαφορετικής ποιότητας ανθρώπους. Πιο αναλυτικά, με κατιούσα διαβάθμιση, οι ψυχές ενσωματώνονται σε φιλοσόφους, σε βασιλείς, σε πολιτικούς, σε ιατρικούς ή γυμναστικούς, σε μαντικούς ή ιεροτελεστικούς σε ποιητικούς, σε γεωργικούς, σε σοφιστικούς και τέλος σε τυραννικούς: «*ἀλλὰ τὴν μὲν πλεῖστα ἰδοῦσαν εἰς γονὴν ἀνδρὸς γενησομένου φιλοσόφου ἢ φιλοκάλου ἢ μουσικοῦ τινος καὶ ἐρωτικοῦ», τὴν δὲ δευτέραν εἰς βασιλέως ἐνόμου ἢ πολεμικοῦ καὶ ἀρχικοῦ, τρίτην εἰς πολιτικοῦ ἢ τινος οἰκονομικοῦ ἢ χρηματιστικοῦ, τετάρτην εἰς φιλοπόνου <ἢ> γυμναστικοῦ ἢ περὶ σώματος ἰασίν τινος ἐσομένου, πέμπτην μαντικὸν βίον ἢ τινα τελεστικὸν ἔξουσας ἕκτη ποιητικὸς ἢ τῶν περὶ μίμησιν τις ἄλλος ἀρμόσει, ἐβδόμη δημιουργικὸς ἢ γεωργικὸς, ὄγδῃ σοφιστικὸς ἢ δημοκοπικὸς, ἐνάτῃ τυραννικὸς* [248e].⁴¹

Δεδομένων των παραπάνω, υπάρχει υψηλή αξιολόγηση για την γνήσια ποίηση, η οποία προέρχεται εκ «μουσικοῦ» ενώ χαμηλότερη αξιολόγηση λαμβάνει ο «ποιητικός». Στην ἕκτη βαθμίδα τοποθετείται ο «ποιητικός ἢ τῶν περὶ μίμησιν τις ἄλλος», δηλαδή ο «ἐκ τέχνης... ποιητής» ο «ἄνευ μανίας Μουσῶν» και «ἀτελής» και πλάι του κάποιος ἄλλος, που καταγίνεται «περὶ μίμησιν» και αυτός, ἄρα ο καλλιτέχνης εικαστικός⁴².

Παράλληλα, κάθε ψυχή κάνει έναν κύκλο δέκα χιλιάδων χρόνων, ώσπου να αποκτήσει ξανά τα φτερά της, ενώ όσοι αποκτούν το βίο "του φιλοσόφου" ή "του φιλοσοφικού εραστή" οι δέκα χιλιετίες μειώνονται σε τρεις⁴³ περνώντας τις υπόλοιπες επτά χιλιετίες μακαρίως σε κάποια σημείο του στερεώματος. Οι ψυχές αυτών, λοιπόν, στα τρεις χιλιάδες χρόνια και αφού για τρεις φορές διάλεξαν τον ίδιο βίο, επιστρέφουν στην πηγή τους⁴⁴, «*εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅθεν ἦκει ἡ ψυχὴ ἐκάστη οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυρίων-- οὐ γὰρ πτεροῦται πρὸ τοσοῦτου χρόνου--πλὴν ἢ τοῦ φιλοσοφήσαντος ἀδόλως ἢ παιδεραστήσαντος μετὰ φιλοσοφίας, αὗται δὲ τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετεί, ἐὰν ἔλωνται τρις ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι*

³⁹ Ράμφος, 2003, σ. 74.

⁴⁰ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 248c -248d.

⁴¹ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 248e.

⁴² Δεσποτόπουλος, 1997, *Φιλοσοφία του Πλάτωνος*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα, σ. 161.

⁴³ Benson, 2006, *A companion to Plato*, Συλλογικό, Blackwell Publishing Ltd, Benson, σ. 204.

⁴⁴ Benson, 2006, σ. 204

τρισεχλιόστων ἔτει ἀπέρχονται» [248e-249a]. Η ψυχή που ουδέποτε αντίκρουσε την αλήθεια, δε δύναται να λάβει εκ νέου ανθρώπινη ψυχή, « οὐ γὰρ ἢ γε μήποτε ἰδοῦσα τὴν ἀλήθειαν εἰς τόδε ἤξει τὸ σχῆμα» [249b], καθώς ο άνθρωπος πρέπει να μεταβαίνει από τα αισθητά προς μια πνευματική ενέργεια, δηλαδή προς την ανάμνηση εκείνων που είδε κάποτε στον ουρανό: «δεῖ γὰρ ἄνθρωπον συνιέναι κατ' εἶδος λεγόμενον, ἐκ πολλῶν ἰὸν αἰσθήσεων εἰς ἓν λογισμῶ συναιρούμενον· τοῦτο δ' ἐστὶν ἀνάμνησις ἐκείνων ἃ ποτ' εἶδεν ἡμῶν ἢ ψυχή συμπορευθεῖσα θεῶ καὶ ὑπεριδοῦσα ἃ νῦν εἶναι φαμεν, καὶ ἀνακύψασα εἰς τὸ ὄν ὄντως» [249b -249c].⁴⁵

Ἔτσι, λοιπόν, η ανάμνηση αποτελεί τη σύνδεση της ψυχής με την ιδέα. Η ψυχή του φιλοσόφου, όμως, πτερούται, σε χρόνο ανεξάρτητο από των υπολοίπων ψυχών, γιατί βρίσκεται πάντα κοντά σε εκείνα που είναι και ο θεός: «διὸ δὴ δικαίως μόνη πτεροῦται ἢ τοῦ φιλοσόφου διάνοια· πρὸς γὰρ ἐκείνοις αἰεὶ ἐστὶν μνήμη κατὰ δύναμιν, πρὸς οἷσπερ θεὸς ὢν θεῖός ἐστιν» [249c]. Ο μύθος της ψυχής λοιπόν καταλήγει με την αποδοχή των μυσταγωγιών από μέρος του φιλοσόφου, ο οποίος γεμίζει από θεό και βιώνει μια πνευματική μεταρσίωση: «τοῖς δὲ δὴ τοιούτοις ἀνὴρ ὑπομνήμασιν ὀρθῶς χρώμενος, τελέους αἰεὶ τελετὰς τελούμενος, τέλεος ὄντως μόνος γίνετα· ἐξιστάμενος δὲ τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων καὶ πρὸς τῶ θεῶ γιγνόμενος, νοουθετεῖται μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς παρακινῶν, ἐνθουσιάζων δὲ λέληθεν τοὺς πολλοὺς» [249d].⁴⁶

3. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, λοιπόν, αξίζει να σημειωθεί ότι στον πλατωνικό *Φαίδρο*, η δύναμη, η οποία συνδέει τους δύο κόσμους, δηλαδή το είναι και το γίνεσθαι, είναι ο Έρωτας, ο οποίος αποτελεί την προαγωγή προς την αλήθεια. Γι' αυτόν τον λόγο, η φιλοσοφία είναι ο έρωτας που διέπει τον φιλόσοφο προς τις ιδέες. Ἔτσι, λοιπόν, ο Πλάτων περιγράφει την κλιμάκωση της αναζήτησης, από το πεπερασμένο στο άπειρο, καθώς, επίσης, και από το μέρος στο όλον. Η ψυχή δραματοποιείται, αποδίδοντας χαρακτηριστικά τον αγώνα ανάμεσα στα μέρη της, προκειμένου να επιτευχθεί η οντολογική ανοδικότητά της. Ο φιλοσοφικός λόγος του Πλάτωνα κατορθώνει, αφενός, να προσεταιριστεί τη μανία του ερωτευμένου ψυχισμού και, αφετέρου, να εκφράσει την εσωτερική όψη του πλατωνικού εγχειρήματος της γνώσης με μοναδικό τρόπο. Δεδομένου αυτού, ο έρωτας αποτελεί την ισχυροποίηση της ανάμνησης των ιδεών, έτσι, ώστε, από τον αισθητό κόσμο να πραγματοποιηθεί η μετάσταση στο κάλλος του νοητού βαθμιαία. Ο έρωτας της γνώσης βρίσκεται στην ανθρώπινη ψυχή, η οποία κινείται μόνη της και κινεί και τα άλλα, συνδέεται άμεσα με τον έρωτα και απηχεί την τριμερή της διάκριση στο Λογιστικόν, το Θυμοειδές και το Επιθυμητικόν. Σε αυτές τις διαστάσεις έγκειται, εξάλλου, και η μοναδικότητα του συγκεκριμένου φιλοσοφικού διαλόγου, ο οποίος περιγράφει τον απώτερο σκοπό της πλατωνικής παιδείας, δηλαδή τη θέα της Ιδέας και τη μετάληψη της ψυχής από αυτήν.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Benson, H. H. (2006). *A companion to Plato* (Συλλογικό). New Jersey: Blackwell Publishing Ltd.
 Jowett, B. (1892). *Phaedrus by Plato*. Oxford: Clarendon Press.
 Lesky, A. (2001). *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας* (Μτφ. Α. Τσοπανάκης). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδης.

⁴⁵ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 248e-249a, 249b -249c.

⁴⁶ Θεοδωρακόπουλος, 2000, 249c-d.

- Δεσποτόπουλος, Ι. Κ. (1997). *Φιλοσοφία του Πλάτωνος*. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών.
- Δόικος, Π. (2001). *Πλάτων Φαίδρος*. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.
- Θεοδωρακόπουλος, Ι. (2000). *Πλάτωνος Φαίδρος*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
- Κάλφας, Β., & Ζωγραφίδης, Γ. (2011). *Αρχαίοι Έλληνες Φιλόσοφοι*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Ράμφος, Στ. (2003). *Μεταφυσική του Κάλλου*. Αθήνα: Αρμός.

